

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ФІЛОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ
ВИКЛАДАННЯ
ГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН**

**Збірник
наукових праць**

2016

ББК 81.2
А - 43
УДК: 81. 243

Актуальні проблеми філології та методики викладання гуманітарних дисциплін: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. — Рівне: РДГУ, 2016. — 105 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем викладання іноземної мови, філології, теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Совтис Наталія Миколаївна – доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Заступник головного редактора:

Мороз Людмила Володимирівна – кандидат філологічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Деменчук Олег Володимирович – доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Карпенчук Світлана Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Михальчук Наталія Олександрівна – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Шугасва Людмила Михайлівна – доктор філософських наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Бігунова Світлана Анатоліївна – кандидат психологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ніколайчук Галина Іванівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Постоловський Руслан Михайлович – кандидат історичних наук, професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук, ректор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Романюк Світлана Констянтинівна – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 11 від 24.11.2016 р.).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Пластова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 09 — 03.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2016

навчальну діяльність.

Отже, підводячи підсумки, можна визначити, що:

- навчальні програми потребують ґрунтовної переробки, виходячи з конкретних умов навчання, характерних для немовної вищої школи, і повинні враховувати психологічні вікові особливості студентів.
- слід враховувати мовні інтереси держави й розвивати культуру не тільки усного спілкування, а й культуру ділових паперів. У винаходженні шляхів вирішення цих основних проблем й полягає на даний момент завдання викладачів, фахівців, спеціалістів з іноземних мов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Николаева С. Ю. Индивидуализация обучения иностранным языкам: Монография / С. Ю. Николаева – К.: Вища школа, 1987. – 140с.
2. Мечковская Н. Б. Социальная лингвистика / Н. Б. Мечковская – М: Аспект пресс, 2006. – 108.
3. Бердичевский А. Л. Оптимизация системы обучения иностранному языку / А. Л. Бердичевский – М.: Высшая школа, 2009.–102с.
4. Акмалдінова О. М., Письменна О.О. Іноземна мова як навчальна дисципліна в системі сучасної вищої технічної освіти / О. М. Акмалдінова, О. О. Письменна // Нові технології навчання: Наук.-метод. зб. – 2011. – Вип. 29. – 180с.

Резюме. Стаття посвячена проблемам преподавания иностранных языков в высших учебных заведениях и возможностям для их решения путём унификации учебного процесса и модернизации коммуникативных программ и методик, учитывая психологические и возрастные особенности студентов.

Ключевые слова: технологии, унификация, методическая система, знания, умения, преподавание.

The summary. The article is devoted to the problems of foreign languages teaching at schools of higher education and ways of their solving through unification of academic process and modernization of communicative syllabi and techniques taking into account psychological and age specifics of students.

Key words: techniques, unification, methodical system, knowledge, skills, teaching.

Одержано редакцією 14.11.2016 р.

УДК 378. 147

В.В. КОВАЛЮК, Т.М. ШИКУТА

ПРО ПИТАННЯ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВНЗ

Резюме. В статті розглядається питання розробки та широкого застосування новітніх концепцій використання прикладних програм як невід'ємної частини навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах.

Ключові слова: вищий навчальний заклад, прикладна програма, комп'ютер, іноземна мова, метод, технологія.

Сьогодні навряд чи можна віднайти навчальний заклад, де б не проводилась мовна підготовка майбутніх фахівців будь-якого профілю навіть на немовних факультетах. Іноземна мова стала домінантою в багатоаспектному процесі набуття студентами знань із спеціальних та гуманітарних дисциплін. Характерним нині у ВНЗ є питання вдосконалення розроблених програмних засобів і методика їх використання для формування навичок професійної комунікації. При цьому наголошується значення зворотного зв'язку у діалогічному спілкуванні. Варто зазначити, що програмні компоненти навчальних систем з іноземної мови, принципи складання алгоритмів навчання і методичних сценаріїв вимагають копіткої роботи, високого професіоналізму, філігранної майстерності з боку викладачів-мовників для підготовки і проведення кожного практичного заняття, без чого неможливе впровадження й ефективна реалізація інноваційних методів. Студенти мають бути впевнені, що з ними працюють професіонали з належною системою сервісної допомоги і технічної підтримки навчального процесу.

Помітний прискорений розвиток навчальних технологій з метою запровадження передової методики й методології викладання іноземної мови у вищих навчальних закладах України спонукає до створення нових концепцій використання конкретних, цікавих за змістом і формою прикладних програм як невід'ємної частини освітньої системи.

В історії методики викладання іноземних мов спостерігається певна еволюція розробки ефективних методів, яка завжди була обумовлена досягненнями споріднених наук і практичних досліджень. [1, с. 64]

Через недосконалість і невідповідність методів минулого новим завданням часто доводилось йти по найменш економному, важкому і далекому шляху, що не приводив до кінцевої мети – практичного володіння іноземною мовою. Останнім часом чимало зроблено для вдосконалення методики викладання іноземних мов і

поліпшення умов, що сприяють розробці нових методів навчання.

У зв'язку з виходом фахівців різних галузей науки і техніки на міжнародну арену виникає необхідність теоретичної і практичної розробки неординарних методів, які у стислі строки і з затратою мінімальних зусиль підводили б вивчаючих іноземну мову до активно-практичного володіння нею. Таким чином, була створена концепція, згідно з якою іноземні мови слід вивчати не за аспектами, а комплексно, бо людська мова – це єдино злитий комплекс фонетичних, лексичних і граматичних компонентів. Таке практикування навчального процесу не оригінальне. Комплексне викладання іноземної мови має чи не найдавнішу історію. Еклектичний метод втілює всі найкращі досягнення попередніх методичних вчень. Мета навчання іноземної мови була і є чотиригранною: розуміння іноземної мови на слух, говоріння, письмо та читання іноземною мовою. Цей метод передбачає також інтенсивне вживання усної мови, читання вголос та широке використання аудіювання.

Зараз існує чимала диверсифікація методів навчання іноземних мов. Все ширше в нашій країні застосовується програмоване навчання за допомогою персонального комп'ютера; використовуються відеофільми, відеотренінги, мультимедійне та дистанційне навчання.

Найбільш успішні методики побудовано на філологічних та психологічних основах, на вченні структуралістів.

Структуралісти доводять, що мова це система різних усних структур фонетичного і граматичного характеру. Відповідно до цього основою всієї роботи над вивченням мови має бути усна з величезною кількістю повторень, чим забезпечується засвоєння матеріалу майже напам'ять. [2, с. 81]

Аналізуючи шляхи розробки раціональних методів навчання іноземних мов, не можна обминути сучасні інформаційні технології, активне запровадження яких є стратегічним напрямом реформування системи вищої освіти в Україні. Тому викладачам вищої школи важливо мати власні уявлення про дидактичні можливості інформаційних технологій навчання з тим, щоб ефективно їх застосовувати, що в недалекому майбутньому зробить можливим організувати навчальний процес за Європейською моделлю.

Для масового запровадження інформаційних технологій навчання є необхідною психолого-педагогічна підготовка викладачів до користування інформаційними технологіями навчання, які, розвиваючи ідеї програмованого навчання, відкривають цілком нові, ще не досліджувані технологічні варіанти навчання, пов'язані з унікальними можливостями комп'ютерів і телекомунікацій. Поява персональних комп'ютерів внесла суттєві зміни у методи і засоби автоматизації інтелектуальної праці. З плином часу їх використання зконцентрувалося головним чином у чотирьох галузях: у діловій сфері, у сфері наукових досліджень і інженерних розрахунків, у побуті та у сфері освіти, на якій буде зосереджена наша увага.

Як відомо, у сфері освіти електронну техніку доцільно використовувати для організації аудиторних занять, індивідуального навчання і професійної самопідготовки. Вдосконалюючи можливості людського розуму за рахунок поліпшення освіти і підвищення інтелекту за допомогою машини, можна досягти більших соціальних зрушень і наукового прогресу, ніж ідучи якимось іншим шляхом. Сфери потенційного застосування ПЕОМ включають практично будь-які види людської діяльності, пов'язані із сприйманням, обробкою і передачею інформації. [3, с. 14]

Тісна співдружність людини з машиною в інтелектуальній діяльності визначає сьогодні становище країни у світі більше, ніж будь-який інший фактор. Зміна поколінь ЕОМ – це не лише поява нових технологічних рішень у галузі електроніки, це новий стрибок і у можливостях, і, що найважливіше, в ідеології використання комп'ютерів.

Інтерес, який викликали перші ПК у самих різних груп їх користувачів, і особливо багатий зарубіжний досвід, привели до висновку про те, що широке застосування ПК дозволить помітно, а іноді й радикально підвищити ефективність праці, зокрема у наукових дослідженнях, в освіті будь-якого фахівця. Окрім великого прямого ефекту, масова комп'ютеризація на основі персональних ЕОМ може дати дещо значніше – спілкування з комп'ютером дисциплінує людей, робить їх зібранішими, раціональнішими, чіткішими; комп'ютер стає серйозною, а часто і нездоланною перешкодою для дезінформації, хаосу, некомпетентності. [4, с. 64]

Комп'ютери змінили багато традиційних уявлень про можливості їх використання для різних цілей, у тому числі й навчальних, що є предметом нашого спеціального розгляду.

Використання ПК для навчально-контролюючих цілей робить процес навчання доступнішим, чіткіше організованим, логічнішим, цікавішим і безумовно, приведе до зміни ролі викладача у системі освіти і методики його роботи. Викладач вищого навчального закладу має оволодіти багатою гамою комп'ютерного засобу, який дозволяє створювати цілий ряд спеціальних ефектів, націлених на підсилення сприймання навчальної інформації, зокрема з іноземної мови. На основі сучасних комп'ютерних систем можна формувати знання різних аспектів мовознавства: орфографії, граматичної структури мови, лексичного складу, перекладу текстів тощо.

Способи використання комп'ютера у системі освіти різноманітні. Проблема комп'ютеризації охоплює цілу низку питань його корисної дії у навчально-виховній роботі. Це не означає, що за допомогою машини, здатної бездоганно виконувати складні педагогічні завдання, можна розв'язати всі проблеми навчання й виховання, багато з яких є не лише педагогічними, а й соціальними. Водночас не слід недооцінювати роль і можливості ПК. Ще ніколи педагог не мав настільки потужного за своїми дидактичними можливостями засобу навчання. Жоден технічний засіб, що використовувався раніше, не може зрівнятися за своїми дидактичними можливостями з комп'ютером. Ці можливості ще не розкриті до кінця, але й те, що вже відомо, покладає великі

надії на майбутнє.

Поява персонального комп'ютера значно розширила організаційні форми навчання. Робота з комп'ютером у дисплейному класі носить характер індивідуального навчання. Отримавши доступ до банків знань, студент може самостійно обирати для себе не лише навчальний предмет, а й той чи інший метод навчання (різні програми навчального призначення, як відомо, реалізують різні методи).

Сучасний комп'ютер має винятково великі можливості у використанні різноманітних типів інформації. Це і текст, і графіка, і рухомі зображення, і звук, і музичний супровід. Раціональне застосування рухомих зображень сприяє збагаченню діалогічного спілкування студентів з комп'ютером. Воно сприяє не лише створенню яскравих образів, а й розумінню багатьох абстрактних понять і механізмів розвитку багатьох явищ. Комп'ютер значно розширив наші уявлення про навчальне середовище, тобто про той світ, який використовується як предмет навчання. Комп'ютерна програма суттєво розширює простір навчального середовища за рахунок створення так званого мікросвіту. Комп'ютерні безмежні образотворчі засоби, причому не лише статичні, а й динамічні, дають можливість викладачеві забезпечити подання будь-якого об'єкта на будь-який заданий час, відтворити об'єкт не лише вербально, а й образно. Це насамперед стосується викладання нового матеріалу, коли треба викликати у студентів пізнавальну активність. Отже, комп'ютерна техніка дозволяє реалізувати будь-який рівень відтворення навчальної діяльності. При цьому рефлексивний рівень вона відтворює навіть краще, ніж педагог. Комп'ютер дозволяє моделювати хід суджень, наочно показуючи хибність "тупикових ходів". Однією із сильних сторін автоматизованого навчання вважається те, що воно своєчасно інформує студента про допущену помилку.

Науково-технічний прогрес останнього десятиріччя привів до широкого запровадження нових технологій, активних методів і засобів навчання іноземної мови, серед яких найбільш сучасними і перспективними є використання ПК. Програмовані заняття з мовної дисципліни, будучи важливим елементом навчально-методичного комплексу, особливо у нинішній період, передбачають самостійне оволодіння студентами певним навчальним матеріалом, або інформацією. Серйозність завдань навчання іноземної мови зокрема у немовному вузі, надмір навчального матеріалу і обмеженість навчальних годин вимагають раціоналізації навчального процесу, чіткої організації роботи студентів над мовою як аудиторно, так і самостійно. При цьому слід комбінувати традиційні методи навчання з новими, машинними, які дають можливість викладачеві змінити структуру навчального процесу в бік різкого скорочення аудиторних занять з метою індивідуалізації навчання і поліпшення підготовки майбутніх фахівців.

При побудові занять з мови варто використовувати такі прийоми презентації лінгвістичного матеріалу, які б змогли більшою мірою розкрити аналітичні здібності студента, сприяли б усвідомленню мовних механізмів, мовних операцій, мовленнєвих дій. Алгоритмізація процесу навчання мові, моделювання і його реалізація за допомогою автоматизованих систем у режимі діалогу з машиною значно прискорює розуміння й вивчення мовних явищ у різних аспектах, навчає логічності мислення, адекватності вираження своїх думок іноземною мовою.

Іншомовна діалогізація на персональному комп'ютері є для викладача-мовника цінним дидактичним надбанням на сучасному етапі у плані навчання фахівців вільного (ділового) спілкування, використання комунікативних функцій, для чого й призначена насамперед мова. У зв'язку з цим постає важливе питання відбору комунікативних функцій, які, з одного боку, пов'язані з лінгвістичними структурами, а з другого, – з конкретними ситуаціями. Систематизація комунікативних функцій, повсякденних життєвих ситуацій і відповідних до них лінгвістичних структур, які необхідно засвоїти для формування комунікативної компетенції студента, – ось завдання викладача, що застосовує комп'ютер у своїй діяльності, у процесі моделювання лінгвістичних ситуацій і мовленнєвих дій.

Відомо, що людина вивчає іноземну мову для участі у мовній комунікації (усній чи письмовій). Ось чому цілком справедливо комунікативний підхід у навчанні іноземних мов вважається продуктивнішим, оскільки він передбачає кінцеву мету – комунікативну компетенцію. Це означає організацію навчання у вигляді моделі процесу комунікації, створення умов мовленнєвого спілкування, що й реалізується завдяки діалоговому режимові персональних комп'ютерів і вміло розроблених під них навчальних програм з іноземної мови. У цьому полягає функціональний підхід, який дозволяє навчати студентів мовленнєвої діяльності у цілому, і це робить процес більш природним, наближеним до реального спілкування іноземною мовою, що в свою чергу, підсилює мотивацію навчання, оскільки студенти у цьому випадку ясніше бачать кінцеву мету – навчитися спілкуватися іноземною мовою. [5, с. 68]

Кожна комп'ютерна програма з мови містить серію вправ: тестуючих (для перевірки рівня набутих знань), навчальних (для презентації лексичного чи граматичного матеріалу), тренувальних (для відпрацювання до автоматизму навичок і вмінь), контролюючих.

Характерною особливістю сучасних автоматизованих систем з діалоговим режимом, що відрізняє їх від попередніх технічних засобів навчання, є їх інтерактивність (розмовний характер). Весь процес навчання, побудований у такий спосіб, носить діалогічний характер.

У навчальному процесі комп'ютер виконує роль своєрідного каталізатора, який веде до якісних змін системи освіти у цілому, в тому числі і в змісті навчання. Він дозволяє зробити доступним багато з того, що протягом тривалого часу вважалось недосяжним.

Сучасний комп'ютер став у пригоді як у роботі студента, так і викладача. Внаслідок цього застосування

комп'ютерної техніки стало невід'ємною частиною навчального процесу з іноземної мови у ряді вузів України.

Комп'ютер має великий вплив на зміст, метод, організаційні форми навчання, роль викладача у навчальному процесі. Визнаний потужним засобом підтримки процесу навчання, комп'ютер докорінно змінює організаційно-методичну структуру заняття, стимулює викладача до використання найбільш прогресивних і раціональних форм і методів навчання, вимагає чіткої наукової організації навчально-виховного процесу.

У ході тих змін, що відбуваються в Україні в усій системі освіти, у тому числі і в ланках вищої освіти, більш очевидним перед викладачем постає питання про шляхи і методи підвищення ефективності навчального процесу у ВНЗ. Найперспективнішим напрямом пошуку нових дидактичних підходів у навчанні іноземних мов є використання персональних комп'ютерів у комплексі з іншими методами активного навчання (МАН), які поліпшують процес сприйняття й обробки студентами навчальної інформації. В теоретичному плані дослідження шляхів застосування персонального комп'ютера для попередження лексичних і граматичних помилок при навчанні іноземних мов робить певний внесок у розвиток дидактики і нових тенденцій, пов'язаних з комп'ютерними технологіями у системі освіти.

З комп'ютерною технікою варто пов'язати великі надії на майбутнє. Ті, хто працює у сфері освіти, прекрасно усвідомлюють величезні можливості електронної технології для розвитку професійних навичок та інтелектуального потенціалу, і вони повністю використовують переваги технології завтрашнього дня, застосовуючи комп'ютери у вузах сьогодні.

За допомогою комп'ютера студенти можуть виконувати тренувальні вправи найрізноманітніших видів: трансформаційні, комбінаторні, на підстановку, вправи для розвитку навичок усного мовлення "керованого типу" та ін. Студент може отримати пояснення, форма і зміст якого визначається як характером допущеної помилки, так і індивідуально-типологічними особливостями студента. Тому велика увага приділяється зараз дослідженню психолого-педагогічних проблем комп'ютерного навчання. Його суттєвою перевагою є те, що воно допускає різну ступінь детермінації управління навчальною діяльністю. Так, студент може запитати, тобто викликати форму допомоги, спосіб викладання навчального матеріалу (демонстрацію з коментарем, розгорнутий чи стислий, з ілюстраціями чи без них), режим роботи (підготовка чи іспит), а також управляти своєю діяльністю, наприклад, накреслювати послідовність навчання, ставити навчальні завдання, визначити їх складність тощо. Тобто, тут діяльністю студента керує не лише комп'ютер, а й сам студент за допомогою комп'ютера. При цьому необхідно чітко визначити, які функції управління доцільно покласти на студентів, враховуючи не лише дидактичні можливості комп'ютера, а й педагогічну доцільність передачі управління студентам.

Один з найсуттєвіших недоліків існуючої системи навчання полягає у тому, що вона не дає можливості забезпечити активне включення всіх студентів у навчальний процес. В умовах традиційного навчання під час пояснень нового матеріалу одному студенту все здається самим собою зрозумілим, а іншому студенту – незрозумілим. Через це "гальмуються" найдатніші студенти, а найслабкіші навіть при бажанні не можуть активно включитися у навчальний процес. При комп'ютерному навчанні студент самостійно виділяє найсуттєвіші розділи, незнайомий матеріал для пізнання.

Комп'ютер є лише засобом навчальної діяльності, помічником педагога, а не його замісником. Необхідно виховати правильне ставлення до комп'ютера як з боку викладачів, так і з боку студентів, щоб вони цілком не заглиблювались у комп'ютерний світ, як фанати, які порівняно з усіма іншими видами спілкування надавали б перевагу спілкуванню з комп'ютером.

Можна накреслити ряд психолого-педагогічних вимог, яким повинна відповідати навчальна програма:

- дозволяти будувати зміст навчальної діяльності з урахуванням основних принципів педагогіки, психології й дидактики;
- стимулювати різні види пізнавальної активності студентів, включаючи, звичайно, і продуктивну, які необхідні для досягнення основних навчальних цілей;
- враховувати у змісті навчального матеріалу і навчальних завдань уже набуті знання, вміння і навички студентів;
- стимулювати мотивацію студентів до навчання, підтримувати і розвивати навчальну мотивацію, інтерес студентів до пізнання;
- допускати модифікацію, внесення змін у способи управління навчальною діяльністю.

Забезпечувати діалог як зовнішній, так і внутрішній, які, в свою чергу, виконують такі функції:

- активізують пізнавальну діяльність студентів шляхом включення їх у процес міркування;
- сприяють розумінню тексту;
- забезпечують педагогічно обґрунтований зворотний зв'язок, інформують про допущені помилки, дають інформацію, достатню для їх ліквідації.

Заняття, організоване за допомогою ПК, дозволяє найповніше використовувати такі фактори ефективності навчання, як самостійність і активність студентів, оперативність обробки результатів засвоєння навчальної інформації, інтенсивність зворотного зв'язку, цього важливого процесу управління пізнавальною діяльністю.

З позиції нашої концепції інформаційні зв'язки також є визначальними, однак рівною мірою визначальними є і особистісні зв'язки, що виникають у процесі функціонування дидактичного управління.

Не можна виключити й того, що багато сучасних викладачів так і не зуміли ще оволодіти чудо-

знаряддям ХХІ століття. Не всі йдуть на контакт з інформаційною технікою, хоча молодь почуває себе з нею набагато комфортніше, ніж старше покоління. Ця техніка має здатність захоплювати у свій полон допитливих, цілеспрямованих, усіх тих, хто прагне збагатити себе і як людину, і як фахівця надбаннями сучасного розвитку науки й практики.

Впровадження комп'ютерних засобів, так само як і застосування аудіо- та відеотехніки в навчальний процес з іноземної мови, належить до методів активного навчання. Студент, який самостійно працює над виконанням тієї чи іншої комп'ютерної програми, не пасивно спостерігає за "подіями", що відбуваються на екрані дисплея, а з першої ж миті починає реагувати (відповідати) на прохання і запитання комп'ютера, який заохочує кожного без винятку студента до активної діяльності і своїм відмінним дизайном, і своєю змістовно цікавою програмою, і своїм багатим ілюстративним матеріалом. Тим більше, що робота за комп'ютерним методом не дублює звичайні аудиторні заняття, а й сприймається студентами як новий тип навчальної діяльності, який неможливо здійснити без допомоги ПК.

Існує вже чимало якісних навчальних програм з різних дисциплін вузівського циклу. Проте використання комп'ютера у навчанні гуманітарних предметів подекуди ще обмежене.

Основний показник високої якості навчальної комп'ютерної програми – це ефективність навчання. Ефективність програми визначається тим, наскільки вона забезпечує передбачену мету навчання. Застосування нових видів навчальних завдань дозволяє внести якісні зміни у навчальний процес, перебудувати діяльність студентів. Комп'ютер дозволяє якісно підвищити контроль за діяльністю студентів, забезпечуючи водночас гнучку систему управління. Як відомо, один з недоліків традиційних форм навчання є те, що багато з того, що підлягає контролю у навчальній діяльності з боку викладача, залишається поза його зором. Працюючи в аудиторії, викладач практично не в змозі одночасно перевірити правильність виконання кожного завдання кожним студентом, а це призводить до того, що не виправлені своєчасно помилки зменшують вірогідність їх ліквідування у наступному.

Можливості комп'ютера повинні бути проаналізовані з точки зору психології й дидактики і використані тоді, коли це необхідно з педагогічних позицій. Не слід гнатися за зовнішнім ефектом. Навчальна система мусить бути не ефектною, а ефективною. Питання про те, наскільки ефективна навчальна програма, може бути вирішене лише після її апробації.

Доречно зазначити що останнім часом комп'ютерні технології стали предметом серйозного вивчення. Вчені-дослідники підкреслюють ту важливу роль, яку відіграли у житті людини комп'ютери.

Проведена нами експериментальна робота, статистичні дані та власні спостереження дали можливість виділити певні закономірності та принципи, на яких повинна будуватись робота на заняттях з іноземної мови з метою цілеспрямованого впливу на підвищення рівня професійного інтересу студентів. Необхідно забезпечити диференційний підхід до вивчення іноземної мови, з цією метою відібрані завдання повинні формуватися на матеріалі, який був би цікавим та посилюючим для всіх студентів, тобто вони повинні передбачати кілька рівнів складності, і забезпечувати можливість обирати той, який є доступним. Важливо при цьому, щоб "слабкі" студенти не відчували своєї меншовартості, але разом з тим усвідомлювали, що недостатність знань не дозволяє їм виконувати завдання на вищому рівні. Увагу потрібно акцентувати на тому, щоб переживання успіху було пов'язане з успішним виконанням самого завдання, а не з отриманою оцінкою.

Як свідчить власний досвід, є доцільним поглиблений аналіз мети та значущості виконаного завдання, оскільки при виконанні багатьох із них практична мета роботи залишається неусвідомленою студентами і це, на нашу думку, є однією з причин низького оцінювання ними ефективності роботи. Існує пряма залежність між рівнем знань студентів з нестандартними завданнями і можливістю впровадження інформаційних технологій навчання. Глибокі знання студентів відкривають перед викладачем ширші можливості використання різноманітних за змістом та формами завдань.

Важливо також, щоб не лише форма роботи була привабливою для студентів, а й сам зміст, інформація, яку під час роботи отримують студенти.

Хоча інформаційні технології за метою і змістом схожі з традиційними, однак форма подачі матеріалу, форма взаємодії викладача та студентів відрізняються. Це обумовлено специфікою даної технології навчання, можливостями інформаційної мережі Інтернет, її ресурсами, які обов'язково мають стати надбанням викладача вищої школи.

У цілому педагогічна проблема впровадження інформаційних технологій навчання в практику вищої школи потребує подальшої розробки, оскільки недостатньо з'ясовані дидактичні особливості та принципи застосування деяких інформаційних технологій, їх зв'язок із загальними дидактичними принципами.

Важливим методом вивчення іноземних мов є впровадження в навчальний процес комп'ютерних слайд-фільмів, які мають спеціальні аудіовізуальні засоби керування сприйняттям матеріалу.

На сучасному рівні використовується електронний підручник, що є автоматизованою навчальною системою, яка містить дидактичні, методичні, інформаційно-довідкові матеріали з іноземної мови, а також програмне забезпечення, що дозволяє комплексно використовувати їх для самостійного контролю знань.

Розробка та широке застосування електронних підручників допомагає технологічно забезпечити процес індивідуалізації навчання. Він дозволяє системно подати навчально-методичний матеріал, зробити його більш доступним для вивчення. Електронний підручник акумулює в собі основні навчально-методичні матеріали, необхідні викладачам для підготовки та проведення всіх видів і форм занять відповідно до нормативних вимог.

Крім того, він надає широкі можливості для самостійного вивчення навчальних тем, підготовки до занять і одержання додаткової інформації з конкретної навчальної теми. Електронний підручник допомагає студентам здійснювати самоконтроль засвоєння матеріалу з іноземної мови, а викладачам – об'єктивно здійснювати поточний і підсумковий контроль успішності студентів.

Високу педагогічну ефективність мають лише ті інформаційні технології навчання, які забезпечують діалоговий режим у процесі вирішення різних пізнавальних завдань, застосовують індивідуальні завдання, дають можливість порівняти різні методи і підходи, проводять тестування на основі спеціального банку запитань і відповідей, роблять можливим довільно переривати та продовжувати роботу, оцінюють якість роботи студента з урахуванням кількості запитань, помилок, зберігають результати навчальної роботи, необхідні для студентів і викладачів. Отже, сутність комп'ютера полягає в його універсальності, а його багатофункціональність є запорукою того, що він може задовольнити безліч потреб як викладача, так і студента.

Лише за умови чіткої орієнтації на впровадження у ВНЗ України новітніх навчальних методів, що базуються на широкому застосуванні сучасних інформаційних технологій, націлених на підвищення якості освіти, можливо долучитися до Болонського процесу і наблизитись до Європейських стандартів навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ляховецький М.В. Методика навчання іноземних мов / М.В. Ляховецький. – К.: Ленвіт, 2007. – 168с.
2. Величко Г.Г. Комп'ютерні технології навчання. Збірник наукових праць / Г.Г. Величко. – Вінниця, 2002. – 140 с.
3. Пасов Е.І. Комунікативний метод навчання іноземних мов / Е.І. Пасов. – М.: Просвещение, 2006. – 202 с.
4. Одегова В.В. Учебный процесс и ЭВМ (дидактические проблемы управления) / В.В. Одегова. – Л.: Вища школа, 1988. – 175с.
5. Науменко Л.П. Основи теорії мовної комунікації / Л.П. Науменко – К.: Інститут філології Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, 2012. – 182 с.

Резюме. В статті розглядається питання розробки і широкого застосування сучасних концепцій використання прикладних програм як складової частини навчання іноземним мовам в вищих навчальних закладах.

Ключові слова: вище навчальне заведення, прикладна програма, комп'ютер, іноземний мовний курс, метод, технологія.

The summary. The article deals with the problem of elaboration and wide application of contemporary concepts concerning applied programs utilization as an integral part of foreign languages studies in establishments of higher education.

Keywords: establishments of higher education, applied program, computer, foreign language, approach, technique.

Одержано редакцією 10.11.2016 р.

УДК 378. 016: 811.111 – 057. 875 (07)

Л.В. МОРОЗ, О.Ю. КОРОЛЬ

ПРО КОНЦЕПЦІЮ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ПИСЬМА ПРИ НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ, ЗАОЧНОЇ І ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМ НАВЧАННЯ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Резюме. В статті розглядається питання важливості набуття навичок письма студентами вищого навчального закладу для мотивації і стимулювання в навчанні іноземної письмової мови, і, крім того, сприяння затвердженню творчого підходу до самонавчання

Ключові слова: вищий навчальний заклад, іноземна мова, письмо, формування, метод, навички.

Усне мовлення (говоріння, аудіювання) має більш високий ступінь уживаності, однак роль письмової мови (читання, письмо) у сучасному світі зростає. Особливе місце серед сучасних вимог до інженерів, економістів, менеджерів, наукових співробітників займає володіння продуктивним письмом, а підвищення освітніх стандартів обумовлює зростання вимог до результатів викладання іноземних мов у системі заочного і дистанційного навчання. Комп'ютеризація виробництва й обслуговування, підключення до міжнародних інформаційних систем потребує від випускників технічних навчальних закладів, незалежно від форми їхнього навчання, умінь розуміти і складати технічну документацію, здійснювати ділове листування відповідно до міжнародних норм і стандартів, реферувати власну науково-технічну інформацію або інформацію, що надходить.

Крім того, у сучасному суспільстві спостерігається швидкий розвиток варіанту усного мовлення, що спирається на письмову форму так званої озвученої письмової мови. Тексти доповідей, виступів, реферативних виступів, ініціативних ділових пропозицій, які до їхньої усної реалізації складаються письмово (хоча б у

ЗМІСТ

<i>Совтис Н.М.</i> Українізми в польській літературній мові XIX ст.....	3
<i>Ясногурська Л.М.</i> Відображення свідомості нації у концептуальній та мовній картині світу	6
<i>Василькевич С.С.</i> Неологіка у мові інтернет та політичної комунікації	9
<i>Михальчук Н.О., Яцюрик А.О.</i> Місце компліменту в системі мовленнєвих актів та ілюктивна роль компліментів	13
<i>Денисюк Л.В.</i> Особливості функціонування займенника <i>IT</i> в сучасній англійській мові.....	17
<i>Кочубей О.С.</i> Аналіз структурних компонентів перекладацької компетентності фахівця	19
<i>Мороз Л.В., Дацюк А.В.</i> Британський газетний дискурс як контекст об'єктивації тендерних стереотипів	24
<i>Ясногурська Л.М.</i> Сучасні підходи до вивчення поняття концепт	28
<i>Краля І.В., Берташ В.О.</i> Мовна та концептуальна картини світу як відображення свідомості нації ..	32
<i>Бігунов Д.О.</i> До питання мовленнєвої поведінки особистості	35
<i>Трофімчук В.М., Гривіцька Р.В.</i> Застосування інтернет-технології у дистанційному навчанні іноземної мови	38
<i>Павелків К.М.</i> Психодого-педагогічні умови вивчення іноземної мови на немовних спеціальностях вищої школі	40
<i>Мороз Л.В., Мороз Н.М.</i> Місце та роль гри у системі навчання іноземної мови	43
<i>Романюк С.К., Захожа А.Ю.</i> Активні форми навчання іноземної мови в початковій школі	47
<i>Данілова Н.Р.</i> Опрацювання та застосування педагогічних іноваційних технологій на заняттях англійської мови	50
<i>Бойко Н.Г., Ковалюк В.В.</i> Застосування методу кейс-стаді у процесі викладання іноземних мов ...	52
<i>Ковалюк В.В., Ткач Т.В.</i> Фахова компетентність студентів та її формування засобами англійської мови	56
<i>Мороз Л.В., Коцвай Ю.Я.</i> Процес формування комунікативної компетенції у старшокласників на уроках іноземної мови	60
<i>Богачик М.С.</i> Особливості формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів англійської мови у контексті компетентнісного підходу	64
<i>Баталія Л.О., Ткач А.П.</i> Історія та розвиток альтернативного навчання в стандартних школах західнослов'янських країн (Чехія, Польща, Словаччина)	67
<i>Джава Н.А., Шевчук О.В.</i> Вміння творчого письма на середньому етапі навчання	69
<i>Черуха Н.В., Миколайчик А.П.</i> Раннє вивчення іноземної мови у вітчизняній і зарубіжній шкільній практиці	72
<i>Черуха Н.В., Брень О.В.</i> Про питання покращення результативності викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах	74
<i>Ковалюк В.В., Шикута Т.М.</i> Про питання імплементації сучасних методів навчання іноземних мов у ВНЗ	76
<i>Мороз Л.В., Король О.Ю.</i> Про концепцію формування навичок письма при навчанні і іноземної мови студентів денної, заочної і дистанційної форм навчання вищого навчального закладу	81
<i>Кушнір Н.В., Лукашик О.В., Лавренюк Т.І.</i> Формування іншомовної компетентності майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності в процесі фахової підготовки	84
<i>Романюк С.К., Городюк Н.Ю.</i> Інноваційні технології навчання на уроках англійської мови в початковій школі	86
<i>Івашкевич Е.Е.</i> Psycholinguistic paradigm of narrative discourse	89
<i>Івашкевич Е.З.</i> Aspects of social intellect of a teacher	93
<i>Верьовкіна О.Є., Сембай Н.Б.</i> Ways of encouraging second language acquisition in the classroom	97
<i>Бігунова С. А., Зубілевич М.І.</i> English somatic phraseological units of Latin and French origin	100
<i>Відомості про авторів</i>	103

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Заснований у 2009 р.

Відповідальний редактор збірника Петрівський Я.Б.
Відповідальний за підготовку збірника до видання Мороз Л.В.
Технічний редактор Ковалюк В.В.
Комп'ютерна верстка Ковалюк В.В., Краля І.В, Ясногурська Л.М.

Підписано до друку 26.12.2016 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 24,02. Обл. вид. арк. 17,39. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Пластова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет.

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

А – 43 Актуальні проблеми філології та методики викладання гуманітарних дисциплін: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. — Рівне: РДГУ, 2016. — 105 с.

ISBN 966 — 7281 — 09 — 03.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем викладання іноземної мови, філології, теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 81'243
ББК 81.2